



Näkökulmia tehtäviin ja kuviin

Kuvatehtävä: Ranskalainen pilakuva Saksan keisari Wilhelm I:stä vuodelta 1870. Minkälaisen kuvan pilapiirros antaa Saksan keisarista?

- Pilapiirros antaa Saksan keisarista sotaisan kuvan.
- Kädessä on miekka ja pistooli ja lisäksi selässä kivääri. Vyöllä on vielä pistooli ja puukko.
- Päässä on saksalainen kypärä, jossa on tunnusmerkkinä Saksan kotka.
- Räjähdyspilvet ja keisarin liittäminen taistelukenttään lisäävät sotaisuuden vaikutelm.

Kuvatehtävä: Osa taisteluihin itse osallistuneen, saksalaisen Otto Dixin maalauksesta Sota vuosilta 1929–1932. Millaisen kuvan maalaus antaa ensimmäisestä maailmansodasta?

- Otto Dix oli itse ensimmäisen maailmansodan veteraani, joten hän tunsu aiheen, josta maalasi.
- Maalaus on keskikohta Dixin triptyykistä Sota.
- Maalaus antaa kauhistuttavan ja mielettömän kuvan sodasta. Maalaus kuvaa hyvin ensimmäisen maailmansodan totaalisuutta ja kaoottisuutta; sodan sankareita ei näytetä.
- Taistelukentällä on vain yksi elossa oleva sotilas. Hänellä on kaasunaamari sekä kypärä ja hän on kääriytynyt viittaan.
- Silpoutuneet ruumiit ja tuhon mittavuus tulevat kuvassa hyvin esiin.
- Puunoksasta roikkuu luuranko, joka ikään kuin osoittelee sormella tuhon hirvittävyttä.
- Otto Dixiä on pidetty sotaa vastustavana taiteilijana.
- Hitlerin Saksassa ei hyväksytty hänen maalauksiaan.

Kuvatehtävä: Vertaa kuvaa ja tässä luvussa olevaa ranskalaista postikorttia. Mitä ne kertovat naisten roolista ensimmäisessä maailmansodassa?

Postikortti:

- Postikortin teksti: "Tekemällä töitä rakkaiden sotilaidemme hyväksi teemme palveluksen isänmaalle".
- Kuva sodasta on romantisoitu. Esimerkiksi pikkupoika on puettu sotilasasuun.
- Naiset ovat jääneet kotiin odottamaan sotaan lähtenyttä miestä ja he tekevät vaatteita rintamalle.
- Naiset alistuvat tyynenä odottamaan ja isänmaata palveleva mies on mielessä.
- Kuva on postikortti. Sen tarkoituksena on ollut luoda isänmaallista henkeä ja saada kansa kestäämään sodan vaivat.

Valokuva:

- Nainen on töissä tehtaalla ja valmistaa ammusten hylsyjä. Hän on osa sotateollisuutta.
- Valokuva antaa realistisen kuvan sota-ajasta. Sitä ei todennäköisesti ole otettu propagandistiseen tarkoitukseen.

Kuvatehtävä: ”Maanalainen Venäjä”, saksalainen pilapiirros vuodelta 1915. Toteutuiko pilakuvan ennustus?

- Vankilassa oleva ”kansa” on kuvattu isoksi ja köyhäksi.
- Kuva symboloi sitä, että suurin osa venäläisistä kärsi ja pienen osan elintaso oli hyvä.
- Pilakuva ennustaa, että Venäjän kansa vapautuu kahleistaan ja vankilasta. Vapautuminen murtaa vanhat rakennelmat.
- Tsaari ja pappi pohtivat tornissa miksi maa järisee. Huomioi kuvan tulkinnassa lähdekritiikki.
- Pilakuva on saksalainen ensimmäisen maailmansodan ajalta eli kuva on Saksan propagandaa Venäjän tilanteesta.

Kuvatehtävä: ”Hyökkäys Talvipalatsiin”, Minkälaisen kuvan maalaus antaa lokakuun vallankumouksen tapahtumista? Arvioi myös maalauksen luotettavuutta historiallisena lähteenä.

- Maalauksen mukaan Talvipalatsin valtaus Pietarissa oli iso sotilasoperaatio ja palatsin valtaukselta syntyi kiivas taistelu.
- Maalauksessa kuvataan satoja sotilaita ja matruuseja ryntäämässä kohti palatsia. Sotilaat näyttävät päättäväsiltä.
- Sotilaat ovat hyvin varustautuneita ja heillä on konekiväärejä sekä käsikranaatteja. Joukossa ei ole yhtään naista.
- Maalauksen arvo historiallisena lähteenä on vaatimaton vuoteen 1917 liittyen, mutta se kertoo paljon 1940-luvun neuvostopropagandasta.
- Se on tehty vuonna 1940 eli reilu 20 vuotta tapahtumien jälkeen. Taiteilija on luonut tarkoituksella kuvaa sankarillisesta vallankumouksesta, vaikka todellisuudessa vallankumous Pietarissa oli lähes veretön.
- Maalaus on tehty toisen maailmansodan aikana ja silloin oli tarvetta sankarillisille kuville.

Tehtävä 1

Mitkä tekijät horjuttivat 1800-luvun lopun Euroopassa valtioiden välistä tasapainoa?

- Teollistuminen muutti maiden voimasuhteita, sillä se lisäsi paransi resursseja ja mahdollisti kilpavarustelun.
- Imperialismi toi maille pääomia, raaka-aineita ja poliittista valtaa.
- Porvariston voimistuminen ja määrällinen kasvu lisäsi valtioiden taloudellista aktiiviteettia ja voimavaroja.
- Nationalismi sai valtion ja kansan luottamaan itseensä ja aliarvioimaan vastustajia.
- Preussin ja Ranskan sota mahdollisti Saksan yhdistymisen ja samoin Italia yhdistyi.

Tehtävä 2

Perustele väite: Ensimmäinen maailmansota oli totaalinen sota.

- Suurin osa sotivien kansakuntien voimavaroista valjastettiin sotilaalliseen käyttöön.
- Sota ei koskettanut vain sotilaita, vaan myös naiset palvelivat kansakunnan menestyksen puolesta.
- Sodan tuhot kohdistuivat sotilaiden lisäksi vahvasti siviileihin.

Tehtävä 3

Mitkä tekijät johtivat Venäjällä vuonna 1917

a) helmikuun vallankumoukseen

- Venäjällä oli pitkään jatkuneita ongelmia:
 - Valta oli keskittynyt tsaarille ja hänen lähipiirilleen.
 - Tsaari ja lähipiiri elivät loisteliaasti, samaan aikaan kun suurin osa kansasta eli köyhyydessä; erityisesti maaseudun väestöllä niukka toimeentulo.
 - Teollistuminen oli vasta pääsemässä vauhtiin, joten se ei vielä helpottanut kansan oloja.
 - Tsaarin suosio koko ajan laskussa, koska uudistuksia ei tehty ja Venäjä hävisi sodan Japania vastaan vuonna 1905.

b) lokakuun vallankumoukseen?

- Ensimmäinen maailmansota vain pahensi Venäjän ongelmia, koska se kulutti sekä sotilaallisia että taloudellisia resursseja, mutta voittoja ei saavutettu.
- Maanpaossa ollut sosialistijohtaja Vladimir Iljitsh Uljanov eli "Lenin" (1870–1924) palasi Venäjälle.
- Leninin johtamien bolševikkien tavoitteena oli vallankumous.
- Kerenskin johtama väliaikainen hallitus ei saada otetta Venäjältä. Bolševikkien perustamalla neuvostoilla oli vaikutusvaltaa.

Tehtävä 4

Miten saksalaiset kansallissosialistit hyödynsivät ensimmäistä maailmansotaa narratiiveissaan?

- Vuoden 1914 myytti korosti sitä, kuinka ensimmäisen maailmansodan syttyminen vuonna 1914 oli yhdistänyt saksalaiset ennennäkemättömällä tavalla.
- Myytti korosti paitsi kansan yhtenäisyyttä myös sodan positiivista merkitystä kansan yhdistäjänä.
- Tikarinpistoteorian mukaan Saksa ei hävinnyt sotaa sotarintamalla, vaan kotirintamalla. Petollisten poliitikkojen väitettiin iskeneen tikarin Saksan kansan selkään ja antautuneen, vaikka armeija oli vielä iskukykyinen.

Tehtävä 5

Puolusta ja kritisoi väitettä: "Sarajevon laukaukset johtivat ensimmäiseen maailmansotaan."

Puolesta

- Sarajevon laukaukset aloittivat tapahtumaketjun, jossa lähdettiin taistelemaan liittolaisten rinnalle.

Vastaan

- Taustalla oli monia syitä, jotka olivat heikentäneet Euroopan maiden välejä. Oli ajan kysymys, milloin sota syttyisi. Sarajevon laukaukset toimivat vain sodan sytykkeinä.

Tehtävä 6

Tiivistä ensimmäisen maailmansodan vaiheet viiteen lauseeseen.

- Valtiot suorittavat liikekannallepanot Balkanin tapahtumien seurauksena. Valtiot julistavat sodan toisilleen vuorotellen liittosopimusten mukaan kesällä 1914.
- Saksaa hyökkää länteen ja itään.
- Saksan hyökkäys torjutaan ja alkaa pitkä asemasota.
- Yhdysvallat liittyy sotaan vuonna 1917 ja Venäjän vallankumoukset heikentävät sen taisteluvoimaa.
- Saksan kestokyky loppuu ja Saksa antautuu marraskuussa 1918.

Tehtävä 7

Tee käsittekartta ensimmäisen maailmansodan seurauksista.

- Opiskelijan oma vastaus

Tehtävä 8

Pohdi, miksi ensimmäinen maailmansota kiinnostaa edelleen niin paljon, että siitä tehdään esimerkiksi elokuvia.

Näkökulmia:

- Sota oli ensimmäinen teollinen sota, jossa kuoli paljon ihmisiä.
- Sotaa käytiin useita vuosia asemasotana ja taisteluissa voidaan ajatella monen nuoren miehen kuolleen turhaa.
- Sotaan liittyi paljon dramatiikkaa. Kaikki osapuolet halusivat sotaa eivätkä ymmärtäneet, minkälainen se olisi.
- Sota on hyvä esimerkki siitä, kuinka näennäisen pieni tapahtuma eskaloituu (Sarajevon laukaukset).
- Sodalla oli merkittäviä seurauksia ja se johti toiseen maailmansotaan.
- Historian tapahtumilla on suuri merkitys kansakunnan identiteetin rakentamisessa ja ensimmäistä maailmansotaa voi käyttää siinä hyväksi.
- Sodan tapahtumat on hyvin dokumentoitu ja antaa mahdollisuuden kertoa erilaisia tarinoita.

Tehtävä 9

Tarkastele englantilaista väräysjulistetta vuodelta 1915.

a) Mikä on julisteen sanoma?

- Julisteessa houkuteltaan tavallisia ihmisiä taisteluun Ison-Britannian puolesta.
- Kaikkien panosta tarvitaan yhteiskuntaluokasta riippumatta.
- Kuvassa partiopoikakin auttaa sotilaita.
- Naiset osallistuvat sotaan aseiden tuotannossa ja sairaanhoitajina.
- Alhaalla metallimies tai seppä valmistaa koneita sotaan.
- Oikealla oleva mies kävelee kädet taskussa tupakkaa poltellen pohtien, pitäisikö hänen antaa oma panoksensa sotaponnisteluihin.

b) Minkälaisia tehokeinoja julisteessa on käytetty?

- Ison-Britannian lippu vetoaa kansallistunteeseen.
- Vanhempi sotilas viittaa ensimmäiseen maailmansotaan.
- Sotilaat tähyävät uljaina horisonttiin.
- Valo lankeaa kuvan ihmisten päälle ja antaa vaikutelman siitä, että he ovat suorittamassa pyhää tehtävää.
- Juliste käyttää hyväksi syyllisyyden tuntoa. Ainoa, joka ei ole mukana, on etualalla kävelevä mies ja kysymys "Oletko mukana?" on osoitettu hänelle.